

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 4 december 2007

Mål nr

B 712-03

KLAGANDE

1. KR

Ombud: Advokat US

Ombud vid EG-domstolen: Jur. dr CMQ

2. AK

3. MK

4. ÅK

5. ML

6. BM

7. JP

8. BR

9. TS

10. HS

11. MÅ

Ombud för 2-11: KR

MOTPART

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Förverkande

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Västra Sveriges dom den 20 januari 2003 i mål B 1260-02

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom i själva saken på så sätt att förordnandena om förverkande av tidigare i beslag taget vin upphävs såvitt avser klagandena.

Med ändring av hovrättens dom även i fråga om rättegångskostnader tillerkänner Högsta domstolen AK, MK, ÅK, BM, BR, KR, HS och MÅ ersättning av allmänna medel för bevisning i hovrätten med tretusenfyrahundra (3 400) kr.

KR tillerkänns ersättning av allmänna medel för kostnader för ombud i Högsta domstolen och EG-domstolen med trehundra trettiosjutusenfyrahundra (337 400) kr, varav 323 000 kr avser arbete och 14 400 kr utlägg. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 67 800 kr.

KR tillerkänns ersättning av allmänna medel för inställelse inför EG-domstolen med tolv tusenfyrahundra sexton (12 416) kr, varav 6 537 kr avser resa och 5 879 kr uppehälle.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Klagandena har yrkat att åklagarens talan om förverkande ogillas.

Riksåklagaren har medgett yrkandet.

AK, MK, ÅK, BM, BR, KR, HS och MÅ har yrkat ersättning för rättegångskostnad i hovrätten.

KR har yrkat ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har den 25 juni 2007 hävt beslagen i målet.

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS DOMSTOLS FÖRHANDSAVGÖRANDE

Högsta domstolen beslutade den 26 mars 2004 med stöd av artikel 234 i EG-fördraget att tillstålla EG-domstolen en begäran om förhandsavgörande (se NJA 2004 s. 137). EG-domstolen har den 5 juni 2007 meddelat dom

DOMSKÄL

Enligt 16 § första stycket 1 lagen (2000:1225) om straff för smuggling skall, om det inte är uppenbart oskäligt, bl.a. vara som varit föremål för brott enligt samma lag förklaras förverkad. Dessa smugglingsbrott regleras i 3 § samma lag. Bestämmelsen är ett s.k. blankettstraffstadgande och föreskriver ansvar för bl.a. införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot införsel. I förevarande fall återfinns införselförbudet i 4 kap. 2 § första stycket alkohollagen (1994:1738) och innebär att spritdrycker, vin och starköl får föras in i landet endast av den som är berättigad att bedriva partihandel samt i vissa fall av Systembolaget. Vissa undantag, vilka nu inte är aktuella, finns i bestämmelsens andra stycke. Förverkande förutsätter således att det finns ett införselförbud avseende den vara som yrkas förverkad.

Den huvudsakliga frågan i målet är huruvida 4 kap. 2 § första stycket alkohollagen strider mot EG-fördraget på så sätt att bestämmelsen inte skall tillämpas. KR har emellertid, i samband med slutförande av talan, även gjort gällande att något brott inte kan föreligga redan med hänsyn till den straffrättsliga legalitetsprincipens analogiförbud.

Enligt 4 kap. 2 § första stycket alkohollagen får spritdrycker, vin och starköl föras in till landet endast av den som är berättigad att bedriva partihandel samt i vissa fall av detaljhandelsbolaget, dvs. Systembolaget. Någon oklarhet i fråga om att förbud mot införsel gäller för andra än dem som anges i paragrafen kan inte anses föreligga. Legalitetsprincipen är således tillgodosedd.

Av EG-domstolens svar på Högsta domstolens frågor framgår att förbudet för privatpersoner att importera alkoholdrycker i 4 kap. 2 § första stycket alkohollagen skall bedömas enligt artikel 28 i EG-fördraget, att förbudet utgör en sådan otillåten kvantitativ importrestriktion som avses i artikeln samt att förbudet inte är sådant att det ändå skall tillåtas med hänsyn till intresset att skydda människors hälsa och liv enligt artikel 30 i EG-fördraget.

EG-domstolens tolkning av EG-fördraget i ett förhandsavgörande är – i det aktuella målet – bindande för den nationella domstol som begärt förhandsavgörandet. Vidare är artiklarna 28 och 30 i EG-fördraget sådana att en nationell bestämmelse som strider mot dessa inte skall tillämpas av den inhemska domstolen.

I förevarande fall skall således införsel förbudet i 4 kap. 2 § första stycket alkohollagen inte tillämpas. Förverkande enligt 16 § smugglingslagen kan därför inte lagligen ske.

Enligt 31 kap. 2 § rättegångsbalken kan den som frikänns i mål där åklagaren för talan få ersättning av allmänna medel för sina kostnader för bl.a. försvarare och bevisning, om kostnaderna skäligen varit motiverade för att den tilltalade skulle kunna ta tillvara sin rätt. Den tilltalade kan också få ersättning för inställelse inför rätten.

Normalt bestäms ersättning till privat försvarare enligt den timkostnadsnorm som gäller för offentliga försvarare. Med hänsyn till målets beskaffenhet finns dock i förevarande fall skäl att frångå denna taxa (jfr NJA 1991 s. 600). De rättegångskostnader för vilka KR m.fl. yrkat ersättning i målet får anses skäligen motiverade för tillvaratagande av deras rätt. De är således berättigade till ersättning för dessa kostnader.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Leif Thorsson,
Ann-Christine Lindeblad (referent), Kerstin Calissendorff och
Gudmund Toijer
Föredragande revisionssekreterare: Karin Hellmont